

GOEIE BESTUURSPRAKTYKE VIR SUKSESVOLLE BOERDERY

DEUR DR PHILIP THEUNISSEN

Ekonomies gesproke is 'n goedbestuurde boerdery een wat konstant 'n groter wins as soortgelyk gestruktureerde boerderye in dieselfde geografiese omgewing maak. Omdat eksterne makro-ekonomiese faktore, soos prys, dikwels 'n totale bedryf affekteer, is dit belangrik dat 'n boerdery se wins relatief tot 'n bedryf vergelyk moet word en nie net op 'n individuele vlak beoordeel word nie. Sodoende kan individuele bestuursvaardighede gedurende uitsonderlik voorspoedige én swak tye geïdentifiseer word.

Wingsgewende boere bou hulle boerderye op rondom suksesvolle bestuurspraktyke eerder as suksesvolle boerderypraktyke. Daar is 'n belangrike verskil! Meeste boere het merkwaardige vordering gemaak ten opsigte van operasionele effektiwiteit. In die meeste geval het die bestuurspraktyke egter nie in pas met die operasionele vordering gebly nie. In hierdie reeks artikels sal daar aangetoon word hoe die beproefde bestuurspraktyke sistematies in boerderye aangewend kan word met die oog op die verbetering van winsgewendheid. Daar is beduidende verskille tussen wingsgewende en nie-wingsgewende boere. Sommige verskille is in areas waar daar wel veranderinge aangebring kan word terwyl ander verskille nie maklik verander kan word nie. Suksesvolle boere is denkende boere. Dit verg die vermoë om obserwasie in inligting, inligting in kennis, kennis in begrip en begrip in wysheid te omskep. Met behulp van die wysheid kan die goeie bestuurspraktyke op die plaas geïmplimenter word.

DIE 12 AREAS VAN GOEIE BESTUURSPRAKTYKE

- AREA 1: Algemene bestuur
- AREA 2: Finansiële bestuur
- AREA 3: Produksiebestuur
- AREA 4: Bemarkingsbestuur
- AREA 5: Menslike hulpbronnbestuur
- AREA 6: Aankoopbestuur
- AREA 7: Meganisasiebestuur
- AREA 8: Risikobestuur
- AREA 9: Administratiewe bestuur
- AREA 10: Volhoubare bestuur
- AREA 11: Erfopvolgingsbestuur
- AREA 12: Bestuursinligting

Die doel van aankoopbestuur is om te verseker dat daar altyd genoeg voorraad beskikbaar is sodat die aktiwiteite van die boerdery uitgevoer kan word. So dit is 'n baie eenvoudige bestuursarea: koop een keer per jaar die een helfte van die stoor vol saad, kunsmis en onkruidodder en die ander helfte vol voer, lekkes en veemedisyne en fokus die res van die jaar op die ander bestuursareas! Of is dit regtig so eenvoudig?

Nee, dit kos geld om 'n stoor vol voorraad aan te koop. Die goedere in die stoor kan beskadig raak, verval of gesteel word. Dit is dus beslis nie ekonomies of wenslik om een keer per jaar al die voorraad vir die hele jaar aan te koop nie. So, die aankoopfunksie beteken dat die regte hoeveelheid van die regte produk of diens op die regte tyd op die regte plek teen die regte prys vir die boerdery beskikbaar moet wees. Die boerdery het hierdie insette nodig om self weer 'n produk te kan vervaardig en uiteraard moet die aankoop van die voorraad gefinansier word.

Dit klink nog steeds dalk redelik eenvoudig maar die aankoopfunksie het 'n direkte invloed op die produksieproses. As enige voorraaditem ontbreek, staan die produksieproses stil. As daar nie diesel is nie kan die trekkers nie loop nie. Al staan die trekkers van opgewondenheid en bewe op die wenakker kan hulle nie begin as daar nie saad en kunsmis in die planter is nie. En natuurlik gaan die bulle nie die koeie dek as hulle die hele dag vir kos moet staan en bulk nie.

Die slotsom is dat die produksieproses tot stilstand kan kom as daar nie voorraad is om mee te produseer nie. As die produksieproses skade lei gaan die bemarkingsproses plat val en uiteindelik gaan die kontantvloei van die boerdery opdroog. Soos met enige van die ander bestuursareas die geval is, moet die aankoopfunksie doeltreffend bestuur word sodat dit 'n positiewe bydrae tot die sukses van die boerdery te maak. Dit beteken dus dat die taak van aankoopbestuur ook aspekte soos beplanning, organisering, koördinerings en kontrole sal insluit. Hierdie aspekte moet noodwendig met die ander bestuursareas van die boerdery gesinkroniseer word.

GOEIE BESTUURSPRAKTYKE 6.

AANKOOPBESTUUR

Die volgende aktiwiteite vorm deel van aankoopbestuur:

- Bepaal die boerdery se presiese behoefte aan goedere en dienste;
- Vind geskikte verskaffers van die goedere en dienste;
- Weeg die verskillende verskaffers teen mekaar op;
- Kies die geskikste verskaffer vir die boerdery;
- Onderhandel die voorwaardes van die aankope;
- Plaas 'n bestelling en volg dit na 'n tyd op;
- Ontvang en inspekteer die goedere;
- Bestuur die ongebruikte voorraad en kontroleer dit vir verliese;
- Ontwerp en onderhou 'n aankoop- en voorraadstelsel;
- Herwin herbruikbare materiaal;
- Raak ontslae van onbruikbare voorraad;
- Doen navorsing oor nuwe, verbeterde produkte.

Die verskillende aktiwiteite van aankoopbestuur vind nie in afsondering plaas nie. Hulle vorm almal deel van 'n geïntegreerde aankoopfunksie waarin elke aktiwiteit 'n spesiale rol speel om die oorhoofse doelwitte van die boerdery as 'n geheel te kan bereik.

Bepaal u bestuursvermoë ten opsigte van goeie bestuurspraktyke met hierdie kort toets. Soos met enige self-evalueringsoefening sal die resultaat slegs van nut wees as u eerlik, realisties en reguit op die vrae antwoord. Die uitslag is dus so goed soos wat u dit self gaan maak.

6. AANKOOPBESTUUR

	Ja	Nee
6.1. U wag vir die eerste reën en jaag dan in dorp toe om skare, saad en kunsmis te koop;	☐	☐
6.2. U kontroleer die hoeveelhede en die korrektheid van produkte tydens afleverings;	☐	☐
6.3. U beplan die aankope van produksiemiddele vir elke gewas voordat die seisoen begin;	☐	☐
6.4. U doen prysvergelykings voordat u enige aankope doen en beding vir kortings;	☐	☐
6.5. U doen groot aankope op bestelvorms en kontroleer daarna die faktuurpryse op u rekening;	☐	☐
6.6. U sorg dat afleveringsdatums met u boerdery-aktiwiteite gesinkroniseer is;	☐	☐
6.7. U vermy groot hoeveelhede kunsmis of pakmateriaal wat oorbly nadat 'n gewas geplant is;	☐	☐
6.8. U selekteer verskaffers en bou langtermyn verbintenisse met hulle op;	☐	☐
6.9. U hou kontrole van voorraad op hande en weet hoeveel om weer te bestel as voorraaditems op hul minimumvlakke is;	☐	☐
6.10. U oorweeg verskillende finansieringsopsies vir die aankoop van kapitaalitems.	☐	☐

Die korrekte antwoord op vraag 1 is NEE. Daarna is al die korrekte antwoorde JA. Vraag 1 verteenwoordig die verpligte vaardigheid wat u ten opsigte van die bestuursterrein móét uitvoer. Indien u punte hier verloor het moet u dit onmiddelik in u boerdery gaan regstel. Afdeling 2 (Vraag 2 – 4) verteenwoordig die basiese bestuursvaardighede. U behoort hier ook volpunte te behaal. Maak seker waar u punte verloor het en stel dit reg in u boerdery. Afdeling 3 (Vraag 5 – 7) verteenwoordig gevorderde bestuursvaardighede. Indien u hier 'n hoë persentasie behaal het, is dit 'n teken dat u oor bogemiddelde bestuursvaardighede beskik en meer as die nodige doen om u boerdery reg te bestuur. Afdeling 4 (Vraag 8 – 10) verteenwoordig die gesofistikeerde bestuursvaardighede. Indien u hier 'n hoë persentasie behaal het, is u aan die voerpunt van boerderybestuur. U het al die bestuursvaardighede onder die knie, u is innoverend en u implementeer vernuwings in u boerdery.

VERDERE INLIGTING:

Agricultural Extension Publications (ISU): www.extension.iastate.edu
Farm Business Planning Manual: www.ext.nodak.edu
Computus Bestuursburo: www.computus.info
Agribiz: www.agribiz.com
Ten habits of highly profitable farmers: www.agriweb.com
Farm Management by Ronald Kay & William Edwards